DRAUGAS

LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWS

KETVIRTADIENIS–THURSDAY, LAPKRIČIO–NOVEMBER 5, 2020 • Vol. CXI NR. 132 Kaina 1.50 dol.

PERIODICALS
DRAUGAS
laikraštis lietuviams
leidžiamas nuo 1909 metų

NEWSPAPER - DO NOT DELAY - Date Mailed 11-04-2020

Rinkimų naktį Baltųjų rūmų šeimininkas nepaaiškėjo.

Septynios svarbios valstijos – Wisconsin, Nevada, Arizona, Michigan, Pennsylvania, Georgia ir North Carolina dar skaičiuoja rinkėjų balsus.

COVID-19 sužlugdė unikalų muziejų

Kaunietis **Julius Urbaitis** – verslininkas, keliasdešimties įmonių akcininkas, vadovas, kolekcininkas, „Bike Show Millenium" organizatorius. 2019 m. sausį New Yorke, Manhattane jo įkurtas KGB muziejus sėkmingai veikė beveik dvejus metus. Bet COVID-19 negailestingai trenkė durimis ir parklupdė muziejų bankrotui.

– 6 psl.

Su Gimtadieniu, Prezidente!

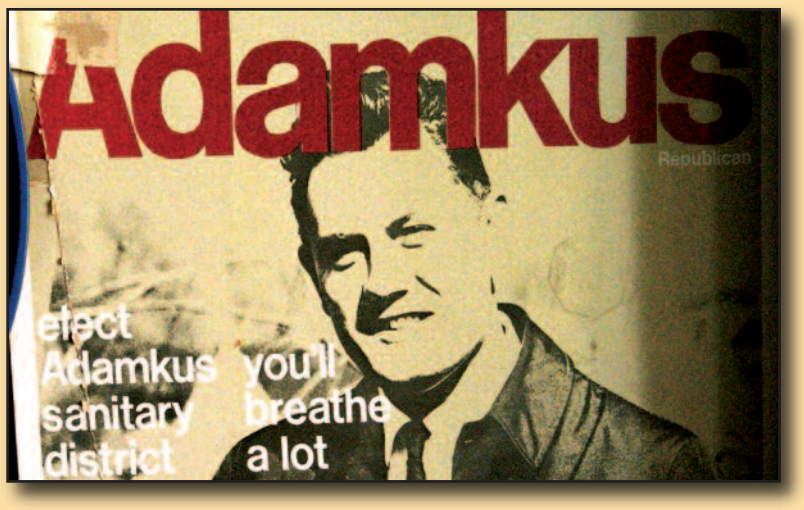

Dovana **Valdui Adamkui** 94-ojo gimtadienio proga – paroda apie jo profesinę veiklą Amerikoje, dirbant aplinkosaugos srityje.

– 3 psl.

Kaip toli važiuotumėte paragauti balandėlių?

Kažkada, pirmaisiais nepriklausomybės metais Vilniuje apsigyvenusi Amerikos lietuvaitė Rita Dapkutė kibinų į Trakus vykdavo su taksi… Lietuvaitę iš Čikagos lietuviškos keptos duonos ir balandėlių kvapas nuviliojo net už 200 mylių.

– 4 psl.

Vienintelis dalykas, kurio pamoko istorija, yra tas, kad žmonių istorija nepamoko. – *George Bernard Shaw*

Konstitucijos istorijos tarpsniai

ZIGMAS TAMAKAUSKAS

Šių metų spalį minėjome du svarbius istorinių asmenybių jubiliejus: mūsų laikų valstybės įžymaus veikėjo prelato Mykolo Krupavičiaus 135-erių metų gimimo sukaktį ir viduramžių Lietuvos valstybės stiprintojo Vytauto Didžiojo 590 metų mirties sukaktį. Gaila, kad visuomenėje šios datos nebuvo pilnai išryškintos. Įsimintinų spalio mėnesio datų galėtume pažymėti ir daugiau, tačiau šiame rašinyje plačiau apsistosime prie vienos – prieš 28-erius metus priimtos mūsų Konstitucijos ir apžvelgsime jos istorijos tarpsnius.

1992 m. spalio 25 d. Lietuvos piliečiai visuotinės apklausos – referendumo būdu priėmė dabartinę Lietuvos Respublikos Konstituciją, įsigaliojusią lapkričio 2 dieną. Kalendoriaus lapeliuose Konstitucijos dieną žymi spalio 25-oji. Konstitucija (lot. *constitutio* – nustatymas) – tai pagrindinis valstybės įstatymas, turintis aukščiausią teisinę galią, nustatantis krašto politinės, teisinės bei ekonominės sistemos pagrindus. Konstitucijos įžangoje primenama, kad lietuvių tauta, *prieš daugelį amžių sukūrusi Lietuvos valstybę, jos teisinius pamatus grindusi Lietuvos Statutais ir Lietuvos Respublikos Konstitucijomis, šimtmečiais atkakliai gynusi savo laisvę ir nepriklausomybę, išsaugojusi savo dvasią, gimtąją kalbą, raštą ir papročius, įkūnydama prigimtinę žmogaus ir Tautos teisę laisvai gyventi ir kurti savo tėvų ir protėvių žemėje – nepriklausomoje Lietuvos valstybėje (...) atgimusios Lietuvos valstybės piliečių valia priima ir skelbia šią Konstituciją.* Jos pirmasis skirsnis pažymi labai svarbius, apibendrinančius dalykus, pavyzdžiui, kad Lietuva yra nepriklausoma demokratinė respublika (*1 straipsnis*), Lietuvos valstybę kuria Tauta, jos suverenitetas priklauso Tautai (*2 straipsnis*), valstybinė kalba yra lietuvių kalba (*14 straipsnis*).

Konstitucijos istorijos eigoje buvo nerašytinės ir rašytinės. Nerašytinės konstitucijos susideda iš daugelio įstatymų, konstitucinių papročių. Rašytinės konstitucijos susideda iš vieno arba kelių konstitucinių įstatymų, susisteminančių visas konstitucines normas. Pirmieji Lietuvos įstatymai buvo nerašytiniai, rėmėsi papročių teise. Labai buvo vertinamas ir pasakytas žodis. Tai atsispindi ir 1323 m. Lietuvos Didžiojo Kunigaikščio Gedimino laiške, rašytame dominikonų ordino vienuoliams: *pirmiau geležis pasikeis į vašką ir vanduo pavirs plienu, negu mes atšauksime mūsų ištartą žodį.* Rašytinės Lietuvos Konstitucijos pirmtakas buvo kanclerio Alberto Goštauto 1529 metais paruoštas Pirmasis Lietuvos Statutas. Visi trys Lietuvos Statutai atspindėjo kultūrinį ir teisinį Lietuvos gyvenimą, padėjo apsaugoti kraštą nuo svetimšalių antplūdžio.

Pirmoji visuotinė konstitucija, kaip laisvės raiškos teisinė politinė forma, buvo priimta XVIII a. antrojoje pusėje Jungtinėse Amerikos Valstijose, išsivadavusiose iš Didžiosios Britanijos kolonijinės priklausomybės. Ji tapo pavyzdžiu kitoms valstybėms, rengiančioms savo konstitucijas. Europoje pirmoji rašytinė konstitucija buvo priimta 1791 m. gegužės 3 d. Lenkijos ir Lietuvos valstybėje prieš pat galutinį *Rzeczpospolita* žlugimą. Tačiau ji pirmoji ir panaikino Lietuvos vardą, Lietuvos valstybingumo likučius.

Konstitucijos keitė viena kitą

Lietuvos Respublikai teisiniu požiūriu labai reikšmingas 1918 m. vasario 16 d. Aktas. 1918 m. liepos mėnesį Lietuvos Taryba, persiorganizavusi į Valstybės Tarybą, lapkričio 2 d. priėmė Lietuvos Valstybės Konstitucijos pamatinius dėsnius. Juose buvo įrašytos pagrindinės piliečių teisės ir laisvės, panaikintos luomų privilegijos. 1919 m. balandžio 4 d. Valstybės Taryba priėmė naujus Lietuvos Valstybės Laikinosios Konstitucijos pamatinius dėsnius, pagal kuriuos buvo įsteigta Valstybės Prezidento institucija. Prezidentu tapo Antanas Smetona. Valstybės Prezidentui buvo pavesta vykdomosios valdžios funkcijos. Įstatymų leidžiamoji valdžia, Prezidento rinkimas, vykdomosios valdžios kontrolė buvo palikta Valstybės Tarybai. 1920 m. birželio 10 d. Steigiamasis Seimas priėmė jau trečią konstituciją – Laikinąją Lietuvos Valstybės Konstituciją. Šioje Laikinojoje Konstitucijoje įstatymų leidžiamoji valdžia priklausė Steigiamajam Seimui, vykdomoji valdžia Prezidentui ir Ministrų kabinetui.

1922 m. rugpjūčio 1 d. buvo priimta pirmoji pastovi – nuolatinė Lietuvos Valstybės Konstitucija. Ją priėmė Steigiamasis Seimas. Įdomu pastebėti, kad joje, kaip ir dabar veikiančioje Konstitucijoje, pirmą kartą buvo nurodyta, kad valstybinė kalba yra lietuvių, suvereninė valdžia priklauso tautai ir kad ją vykdo Seimas, Vyriausybė ir Teismas. Steigiamajam Seimui buvo pavesta trejiems metams rinkti ir Respublikos Prezidentą. Pirmuoju konstituciniu Prezidentu buvo išrinktas krikščionių demokratų atstovas Aleksandras Stulginskis.

1928 m. gegužės 15 d. priimta nauja Lietuvos Valstybės Konstitucija. Ji suteikė plačias teises Prezidentui, kurio kadencija buvo prailginta iki septynerių metų.

Ketvirtasis Lietuvos Seimas 1938 m. vasario 11 d. vėl priėmė naują Lietuvos Konstituciją. Prisimintina, kad panaikinus sovietinius okupacinius įstatymus, Atkuriamajame Lietuvos Seime 1990 m. ji trumpam buvo paskelbta galiojančia. 1938 m. Konstitucija dar labiau padidino Respublikos Prezidento galias. Jam buvo pavaldūs visi valstybės organai, jis galėjo bet kuriuo metu paleisti Seimą, skirti Ministrą Pirmininką ir kitus ministrus. Tačiau gynybos klausimu Prezidento įsakymas reikalingas Ministro Pirmininko parašo (*XVIII skyriaus 138 straipsnis*). Šiuo straipsniu remiantis Prezidentas Antanas Smetona be tuometinio Ministro Pirmininko Antano Merkio negalėjo duoti įsakymo priešintis 1940 m. sovietinio okupanto kariaunos žygiavimui į Lietuvą. Antanas Merkys buvo vienas iš tų, kurie Paskutiniajame posėdyje reikalavo nesipriešinti...

Taigi prieškarinėje Nepriklausomoje Lietuvoje galiojo trys laikinos ir trys pastovios Konstitucijos.

Piliečio teisių ir pareigų visuma

Kalbant apie Konstituciją, reikia prisiminti ir kitą labai svarbų dokumentą – 1949 m. vasario 16 d. LLKS Tarybos posėdyje priimtą Deklaraciją, kaip valstybės tęstinumo Aktą. Prasminga, kad Lietuvos Respublikos Seimas, 1999 m. sausio 12 d. šiai Deklaracijai suteikė įstatyminę formą Lietuvos Respublikos teisės sistemoje, pripažino kaip Lietuvos valstybės tęstinumui reikšmingą teisės dokumentą. Laukiame iš naujai išrinkto LR Seimo, kad jis priims domėn daugelio Lietuvos visuomeninių organizacijų

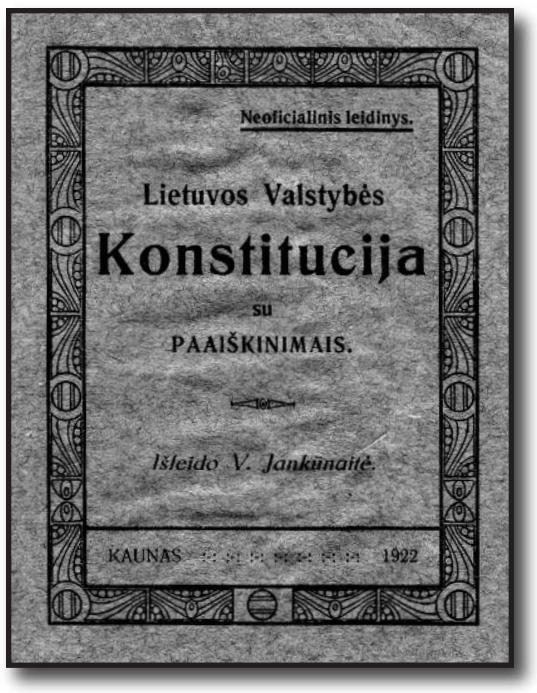

bei pavienių piliečių prašymus – įteisinti kaip Respublikos teisinį dokumentą ir 1941 m. Birželio sukilimo Deklaraciją dėl Lietuvos Nepriklausomybės atstatymo.

1992 m. Lietuvos Respublikos Konstitucija garantuoja tikras žmogaus ir piliečio teises. Žmogaus teisės yra ne įgyjamos, bet prigimtinės. Joms priklauso asmens neliečiamybė, žmogaus orumo apsauga, būsto neliečiamumas. Teisė į privatumą, į nuosavybę, minties, tikėjimo, sąžinės laisvę ir kt. Demokratinėje Lietuvoje Konstitucinis Teismas gali patikrinti leidžiamų įstatymų ar kitų aktų atitikimą Konstitucijai. Tačiau kalbant apie Konstitucijoje numatytas teises, reikia nepamiršti ir savo pareigų. Bene svarbiausia pareiga – Valstybės gynimas. Apie tai pasakyta XIII skirsnio 139 straipsnyje: *Lietuvos valstybės gynimas nuo užsienio ginkluoto užpuolimo – kiekvieno Lietuvos Respublikos piliečio teisė ir pareiga. (...) Lietuvos Respublikos piliečiai privalo atlikti karo ar alternatyviąją krašto apsaugos tarnybą.* Labai nesmagu girdėti, kad kai kurie Lietuvos piliečiai, demonstruodami savo teises, gėdingai vengia atlikti šią savo pareigą. Kai kas stengiasi ir susiaurinti mūsų valstybinės kalbos vartojimo erdvę, keisti laiko patikrintą abėcėlę, suniveliuoti Lietuvos Respublikos paso pirmojo puslapio įrašą, pakeisti tradicinės šeimos sampratą.

1940 m. sovietams okupavus ir aneksavus Lietuvą, buvo įvesta vadinamoji „Stalino konstitucija", iš tikrųjų buvusi skraiste, dengiančia kruvinus okupacinės valdžios darbus. Ji buvo vien gerai surašyta propagandinė melo ir apgaulės fikcija. Pavyzdžiui, tos vadinamos konstitucijos 6 skirsnio 48 straipsnyje parašyta, kad garantuojama žodžio, spaudos ir kt. laisvė, o 50 straipsnyje – garantuojama sąžinės ir religijos, tai yra tikėjimo laisvė. Tačiau, kaip žinome, realiame gyvenime to niekada nebuvo. Tai liudija kiekvienas sąžiningas žmogus, gyvenęs tuo metu Sovietijoje. Vien tik už pasakytą neįtinkantį sovietinei valdžiai žodį ar raštą – grėsė kalėjimai, tremtis, lageriai. Visi žinome, kaip buvo už tiesos žodį persekiojami Lietuvos katalikų bažnyčios kronikos ir kitų leidinių leidėjai bei skaitytojai. Visa tai turėtume prisiminti. Prisiminti turėtume ir tūkstančius mūsų tautiečių, vienokiu ar kitokiu būdu nukentėjusių nuo kruvinų okupantų rankų. Turėtume su didžia pagarba prisiminti Lietuvos partizanus ir kitus laisvės kovotojus, kurie savo auka artino Lietuvos laisvės rytmetį ir laisvų piliečių laisvai priimtą Lietuvos Respublikos Konstituciją.

DRAUGAS
(USPS-161000)
THE LITHUANIAN WORLD-WIDE NEWSPAPER

Published on Tuesday, Thursday and Saturday except legal Holidays, Jan. 2nd, and Dec. 26th by the Lithuanian Catholic Press Society, 4545 W. 63rd Str., Chicago, IL 60629-5532.
Tel.: 773-585-9500. Fax.: 773-585-8284
Periodical class postage paid at Chicago, IL and additional mailing offices.
Subscription Rates: $150.00.

GARBĖS PRENUMERATA **$250.00**
JAV – metams **$150.00** • 1/2 metų **$80.00** • 3 mėn. **$57.00**
Pirma klasė – **$340.00** • kartą per savaitę **$240.00**
Į Kanadą – metams **$390.00** (USD) • 1/2 metų **$210.00** (USD) • 3 mėn.**$110.00** (USD)
Į Lietuvą paprastu paštu – metams **$120.00** • 1/2 metų **$66.00**
Internetinė prenumerata – metams **$99.00**

TIK ŠEŠTADIENIO LAIDA
JAV metams **$95.00** • 1/2 metų **$70.00** • 3 mėn. **$48.00**
Į Kanadą – metams **$150.00** (USD) • 1/2 metų **$120.00** (USD) • 3 mėn.**$75.00** (USD)
Į Lietuvą – metams **$70.00**

Mažindami pašto išlaidas, prenumeratos kvitų nesiunčiame. ***„Draugo" prenumerata yra mokama iš anksto.***
Administracija dirba kasdien nuo 9:00 iki 4:30, šeštadieniais nedirba.
Redakcija dirba kasdien nuo 8:00 iki 4:00, šeštadieniais nedirba.

Administracija – skelbimai@draugas.org., administracija@draugas.org
Reklama – Audronė Kižytė, audreykizys@gmail.com, 630-805-1404

Vyriausioji redaktorė – Ramunė Lapas vyr.redaktore@gmail.com
Redaktorė – Virginija Petrauskienė
Techninis redaktorius – Jonas Kuprys
Korektorė – Dalia Sokienė
El. svetainė – Neringa Smilgytė

Už skelbimų turinį redakcija neatsako. Autorių nuomonė nebūtinai sutampa su leidėjų ir redakcijos nuomone.

Skaitykite „Draugą" greičiau! – www.draugas.org

Žmogus, išvaląs Michigano ežerą

Gimtadieniui – paroda apie **V. Adamkaus** profesinę veiklą Amerikoje

'Super-Charged' Lithuanian Battles U. S. River Pollution

By BOB ROTHE
Enquirer Reporter

Valdas Adamkus had been back in Chicago two days when the rubble hit the river.

It seems the Chicago paper caught — with a photograph — the Speedway Wrecking Co. dumpling details from a demolished brick missile base into Lake Michigan.

There was Adamkus, ... to figure out ... his new desk ... the chair ... before he ...

... is more than half the story.

He was born in Lithuania 43 years ago and as a young man was active in the underground during the Nazi occupation. He was editing an underground newspaper during the last days of Nazi control when the Gestapo raided. Some of his friends were captured and placed in concentration camps, but he was able to escape and flee just ahead of the Russian takeover.

After the war he went to Germany and enrolled in the University Of Munich. Using his fluency in five languages, he helped with ... location of displaced ... since ... 1948

In the case of the mercury pollution, "we were really going to enforce, so do what we said, or they cut down the discharges."

In the case of the utility company that posed a thermal pollution threat, "we took a strong stand and three weeks later they came in with the announcement they would go to cooling towers."

"I feel strongly conservationist. It's not because I've never caught a fish. It's not because I've never killed a wild animal," he says. "If we can save a part of a tree, I really believe we ought to try ... best to do it. It hurts ... I see something ... stroyed."

The time lag ... the job done ... tant to the ... of pollution. "The ... sults," ... four ... have ... they ...

—Enquirer (Mark Trenell) Photo
Valdas V. Adamkus

... hardline on polluters

... Richard Nix- ... on the ... survive ...

V. Adamkaus biblioteka-muziejus yra sukaupęs nemažai eksponatų apie prezidento profesinę veiklą.

ALGIS VAŠKEVIČIUS

Lapkričio 3 d. prezidentui Valdui Adamkui sukako 94-eri metai. Jau prieš kelis mėnesius jo vardo biblioteka-muziejus Kaune nutarė šia proga parengti ir žiūrovams pristatyti ypatingą parodą, kuri papasakotų apie Lietuvoje dar mažai žinomą prezidento profesinę veiklą Jungtinių Amerikos Valstijų Aplinkos apsaugos agentūros (EPA) penktajame regione. Tam yra ir dar viena proga – būtent ši agentūra, kurios 5-ajame ir didžiausiame regione dirbo V. Adamkus, šiais metais švenčia savo 50 metų įkūrimo sukaktį. Daugiau kaip pusę šio laiko joje dirbo ir pats V. Adamkus.

„Buvome suplanavę naująją parodą atidaryti lapkričio 3 dieną, per prezidento gimtadienį, bet tą dieną Jungtinėse Amerikos Valstijose yra prezidento rinkimai, ir JAV ambasada Lietuvoje, kuri yra šios ypatingos parodos finansinė rėmėja, paprašė mūsų atidarymą perkelti į vėlesnį laiką. Nutarėme, kad paroda ims veikti ir lankytojų lauks nuo lapkričio 18-osios, nors oficialaus atidarymo dėl koronaviruso nerengsime", – „Draugo" korespondentui sakė prezidento V. Adamkaus bibliotekos-muziejaus direktorius Arūnas Antanaitis.

Pasak jo, nors V. Adamkaus kaip aplinkosauginko veikla Lietuvoje nėra nežinoma, iki šiol ji nebuvo išsamiau pristatyta. Rengiant naująją parodą ir muziejininkai, ir istorikai peržiūrėjo daug įvairių archyvinių dokumentų, spaudos publikacijų, vaizdo medžiagos, taip pat kalbėjosi su V. Adamkaus kolegomis EPA, administracijos darbuotojais, mokslininkais, teisininkais, nevyriausybinių organizacijų nariais, buvo pakalbinti ir pramonei tuo laiku atstovavę žmonės. Iš visos surinktos rašytinės ir vaizdinės medžiagos paruošta ši paroda.

A. Antanaitis pastebėjo, kad nemažai „dipukų", iš Lietuvos atvykusių į Ameriką, čia tapo inžinieriais, padarė karjerą, dirbo stambiose pramonės įmonėse, kurios neretai su gamtosaugininkais turėdavo įvairių problemų. V. Adamkui tekdavo spręsti ir sudėtingas situacijas, bet jis visada labai sąžiningai atlikdavo savo pareigas ir ieškodavo pačių geriausių sprendimų.

Tapo aplinkosagos legenda

Parodos rengėjai pasakoja, kad 7-ajame praėjusio amžiaus dešimtmetyje JAV aplinkos tarša buvo ne tik užuodžiama, bet netgi apčiuopiama rankomis. Upėse, ežeruose tuo metu buvo nerekomenduojama maudytis, miestus kamavo smogas, dėl taršos užsidegė Cuyahoga upė Ohio valstijoje, o Erie ežeras buvo laikomas negyvu. Būtent su tokiomis problemomis susidūrė ir jas spręsti turėjo V. Adamkus – tuometinis JAV EPA 5 regiono administracijos pavaduotojas, o nuo 1981 m. – ir regiono administratorius.

„Per daugiau nei 25 metus trukusią karjerą EPA V. Adamkus tapo savotiška aplinkosaugos legenda. Penktajame regione jis užėmė aukščiausias pareigas keičiantis net šešiems JAV prezidentams ir administracijoms. Čikagoje jis prisimenamas kaip žmogus, 'išvalęs' Michigano ežerą", – teigė A. Antanaitis.

Pasak jo, V. Adamkus, kaip atsakingas pareigas užimantis aplinkosaugininkas, dalyvavo JAV ir Sovietų Sąjungos aplinkosaugos programoje, veikusioje nuo 1972 metų. Būtent aplinkosauga buvo ta reta sritis, kurioje JAV ir Sovietų Sąjunga Šaltojo karo metu buvo pasiekusios bendradarbiavimo susitarimą. Lietuvoje ekologinės problemos buvo pradėtos spręsti vėliau ir įgavo nacionalinio išsivadavimo iš Sovietų Sąjungos bruožus.

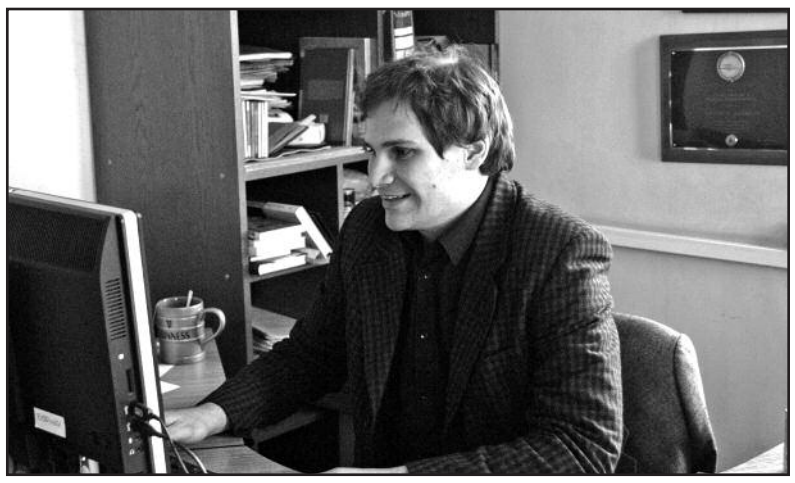

A. Antanaitis įsitikinęs, kad naujoji paroda sulauks didelio dėmesio.
A. Vaškevičiaus nuotr.

Paklaustas, kaip pats prezidentas priėmė idėją rengti būtent tokios tematikos parodą, A. Antanaitis sakė, jog V. Adamkus šiai minčiai iš karto pritarė ir labai daug padėjo, nes daugiau kaip 25-erius metus trukęs darbas ten jam buvo labai svarbus. Prezidento nuomone, nepaisant padarytų darbų, aplinkosauginiai uždaviniai nuolatos reikalauja naujų, laiku atliktų ir modernių sprendimų bei yra patys svarbiausi visiems Žemės gyventojams.

„Jei prieš 50 metų mums pavyko nuo taršos išvalyti ežerus ir upes, jei kažkada laikytas mirusiu Erie ežeras šiandien yra pilnas gyvybės ir žuvies, vadinasi, kartu dirbdami, vedini tikslo, galime spręsti ir šiandienines ekologines problemas. Tinkama linkme nukreipti žmonijos mokslo pasiekimai gali pateikti stulbinamus rezultatus, jei tik yra gera valia ir žmogaus pasiryžimas tų rezultatų siekti", – parodos rengėjai cituoja V. Adamkų, kuris pabrėžia, jog aplinkosaugoje svarbiausias dalykas išlieka žmogiškasis jautrumas gamtai ir aplinkai.

Nukelta į 5 psl.

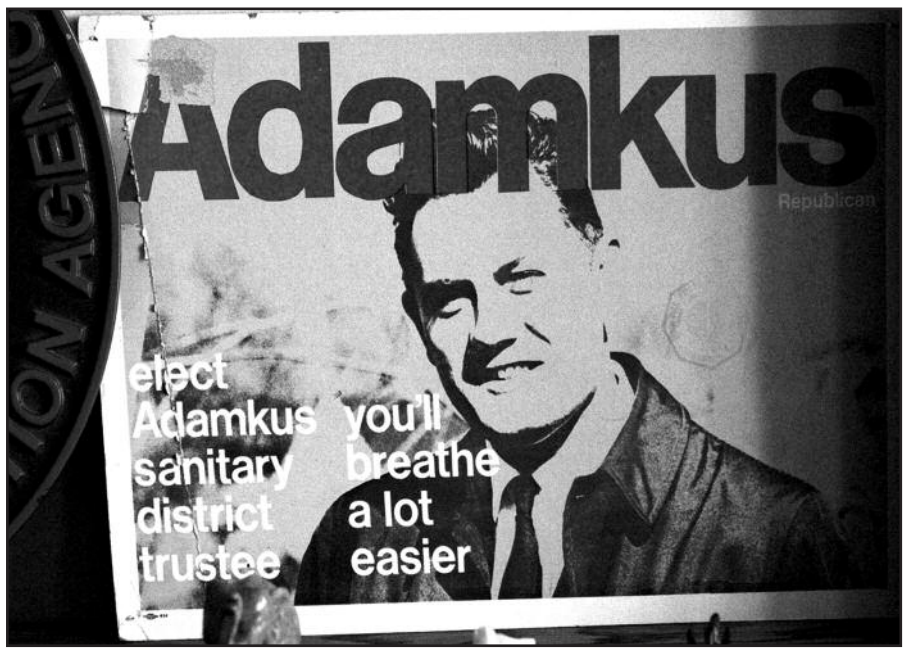

Parodoje – nuotraukos ir straipsniai apie V. Adamkaus darbą.

Parodos rengėjų archyvo nuotraukos

SKAUTYBĖS KELIAS

Malonus atradimas toli nuo namų

Džiaugiausi, kad pasiryžau netrumpai kelionei – maistas buvo labai skanus.

MAYA CHIAPETTA

Augdama Čikagoje buvau labai išlepinta lietuvių veiklos. Kiekvieną savaitę vykdavo įvairūs renginiai. Aš taip pripratau savaitgalį leisti Pasaulio lietuvių centre, bendraudama su lietuviais ir vaišindamasi lietuviškais patiekalais, kad net nepagalvodavau, jog gali būti kitaip.

Kai atėjo laikas studijuoti universitete, pasirinkau University of South Carolina, bet visai nepasidomėjau, ar ten yra lietuvių bendruomenė. Nors man labai patinka šis universitetas, aš dažnai pasiilgstu lietuviškos veiklos ir …lietuviško maisto. Kai gyvenau Čikagoje, bent kartą per savaitę, šeštadieniais, būdama lituanistinėje mokykloje, turėjau progos nusipirkti lietuviško maisto. Dabar South Carolina aš tokios „prabangos" neturiu.

Bet vieną dieną „Facebook" pamačiau „Food Truck", prekiaujančiu lietuvišku maistu, nuotraukų – vagonėlis vadinosi „Baltic Bites". Aš taip užsinorėjau balandėlių ir keptos duonos, kad pradėjau domėtis, kur tas „Baltic Bites" stovi. Kai susiradau jų „Facebook" puslapį ir internetinę svetainę, apsidžiaugiau – Raleigh, North Carolina, „tik" 3 su puse valandos kelio! Nutariau, kad man reikia važiuoti paragauti jų maisto ir susipažinti su kitais lietuviais, gyvenančiais pietuose. Tą savaitgalį, po darbų, sėdau į mašiną ir nuvažiavau į North Carolina.

Važiuoti iš viso 7 valandas tikrai apsimokėjo. Maistas buvo nepaprastai skanus, o savininkai – labai malonūs. „Baltic Bites" gamina ir pardavinėja įvairiausių lietuviškų patiekalų. Užsisakiau zrazų, balandėlių, keptos duonos ir „tinginio" pyrago. Į kelionę leidausi su drauge iš universiteto – ji pastebėjo, kad nėra manęs mačiusi tokios linksmos ir patenkintos.

Jeigu jūs kada nors būsite North Carolina, užsukite paragauti „Baltic Bites" savininkės Danos Senfeldienės lietuviško maisto – tikrai būsite ir sotūs, ir laimingi. Laukiu dienos, kada South Carolina atsidarys lietuviškas restoranas, bet kol kas nusiteikusi važinėti į Raleigh.

„Baltic Bites" maisto vagonėlis M. Chiapetta nuotraukos

Gabijos tunto sesės Sigita Jurgutytė, Vilija Jurgutienė, Ignė Savickaitė, Adrija Skiotytė, Kristina Skiotytė, Karina Mitriūtė ir Emilija Vilkaitė aplankė kapus. V. Jurgutienės nuotr.

Gabijos tunto sesės paminėjo Vėlines

Šaltą ir vėjuotą lapkričio sekmadienį Detroito Gabijos tunto sesės kartu su Detroito Lietuvių Bendruomenės pirmininke Raminta Vilkiene aplankė lietuvių kapus Holy Sepulchur kapinėse, Southfield. Nors blogi orai neleido aplankyti visų lietuvių kapų, sesės surado senus kapus, kurie jau atrodė nelankomi, uždegė žvakutę, įsmeigė lietuvišką vėliavėlę ir sukalbėjo maldelę. Jos taip pat aplankė Amžinybėn iškeliavusių Detroito visuomenės veikėjų kapus – kunigų, Žiburio mokyklos vedėjų, skautų vadovų ir kitų, aktyviai puoselėjusių ir rėmusių lietuvišką veiklą Detroite. Po to sesės išsiskirstė aplankyti savo artimųjų kapus.

Paskautininkė **Vilija Jurgutienė,**
Detroito Gabijos tunto tuntininkė

Smagiai leisti laiką galima ir taip! R. Lintakaitės nuotraukos

Skaučių Halloweenas – „Hallozoom"

Aušros Vartų-Kernavės tunto vyr. skautės sesės Žiema ir Lilė surengė puikią Halloweeno šventę per „Zoom" programą – „Hallozoom".

Pradžioje buvo kostiumų parodas – daug kostiumų – nuo Woody („Toy Story") iki Harry Potter. Kol skautai ruošėsi pasirodymui, sesė Žiema parodė filmuką apie Halloweeną. Sesė Ilona ir brolis Lukas pasirodė puikiai ir net „apgavo" savo tėtį. Po pasirodymo kūrėme tinkamą šiai progai šūkį. Sesė Žiema sugalvojo tokį: „Ūkį, ūkį, ūkį. Pasirodymas buvo labai Spooooooky"! Sesė Jūratė papasakojo baisią pasaką. Halloweeno „Kahoot" žaidimą (virtualus protmūšis) laimėjo sesė Ilona ir brolis Lukas, antroje vietoje buvo sesė Ariana ir brolis Matas, trečioje – sesė Evelina.

Po protmūšio sesė Jūratė vėl sekė pasaką – apie moliūgus. Brolis Naglis ir sesė Adria savo pasirodymui pasirinko dainą „Monster Mash" ir atliko savo sukurtą šokį. Po šio pasirodymo sesė Žiema pasiūlė tradicinį skautų šūkį – meti kepurę, visi ploja, kol kepurė ore, bet reikia sustoti plojus, kai kepurė paliečia žemę. Tuomet žiūrėjome „Peanuts" filmuką „It's a Great Pumpkin, Charlie Brown", pašokome ir atsisveikinome!

Skautininkė fil. Rima Lintakaitė

Diplomatai atidavė pagarbą mirusiems

LR gen.konsulato New Yorke nuotraukos

Lietuvos Respublikos ambasados Washingtone darbuotojai, tęsdami daugiametę tradiciją, Vėlinių dieną aplankė Arlington National Cemetery palaidotų iškilių lietuvių kapus, tarp jų – Walter James Sabalauski (Vladislovo Sabaliausko, 1910–1993), Lietuvoje gimusio JAV kariuomenės veterano; Lietuvos diplomatų Povilo Žadeikio (1887–1957), Juozo Kajecko (1897–1978) ir kt.

LR ambasados nuotr.

Visų Šventųjų dieną Lietuvos Respublikos generalinis konsulas New Yorke Vaclovas Šalkauskas ir konsulato darbuotojai dalyvavo Šv. Apreiškimo bažnyčioje vykusiose lietuviškose Mišiose, kuriose buvo prisiminti Amžinybėn iškeliavę New Yorko lietuvių bendruomenės nariai.

Vėliau, lankydamiesi istorinėse Cypress Hill kapinėse, prisiminė ir pagerbė iškilių lietuvių kapus. Tarp jų – vieno garsiausių lietuvių rašytojų ir autobiografinio romano „Balta drobulė" autoriaus Antano Škėmos ir jo sutuokinės Janinos Škėmienės, talentingo dailininko Adomo Galdiko ir pirmosios žurnalo „Moteris" redaktorės Magdalenos Galdikienės, iškilaus JAV Lietuvių Bendruomenės veikėjo Prano Vainausko ir kitų žinomų žmonių kapus.

LR generalinio konsulato New Yorke inf.

LR generalinio konsulato Los Angeles nuotraukos

Ant lietuvių kapų – trispalvės

Vėlinių išvakarėse laikinoji generalinė konsulė Los Angeles Agnė Gurevičienė pagerbė Lietuvos krepšinio tėvu tituluojamo Prano Lubino atminimą – šiemet minėjome 110-ąsias jo gimimo metines. Diplomatė taip pat aplankė Glendale Forest Lawn kapines, kuriose palaidotas ilgametis garbės konsulas Los Angeles Vytautas Čekanauskas ir daug kitų lietuvių. Šv. Kazimiero lituanistinės mokyklos mokiniai lietuvių kapus papuošė trispalvėmis.

LR generalinio konsulato Los Angeles inf.

REMKIME DRAUGO FONDĄ

Nuo 1992 metų Draugo fondas padeda išlaikyti mūsų lietuvišką, katalikišką „Draugo" laikraštį. Prisiminkite Draugo fondą savo testamente. Keletas stambesnių palikimų užtikrins „Draugo" laikraščio gyvavimą daugelį metų!

www.draugofondas.org

Žmogus, išvalęs Michigano ežerą

Atkelta iš 3 psl.

Prisidėjo ir JAV ambasada

Labai svarbu ir tai, kad šios parodos surengimą Kaune finansuoja JAV ambasada Vilniuje. Su šia institucija V. Adamkaus biblioteka-muziejus glaudžiai bendradarbiauja dar nuo tada, kai 2018 m. pavasarį per Lietuvos miestus ir miestelius keliavo Lietuvos ir Jungtinių Valstijų bičiulystės šimtmečio puslapius atskleidžianti paroda „Per Atlantą: Lietuvos ir JAV draugystės amžius". Lietuvos valstybingumo atkūrimo šimtmečiui skirtą parodą kūrė JAV ambasada Lietuvoje, Prezidento Valdo Adamkaus bibliotekos – muziejaus suburta istorikų komanda kartu su Fulbright moksliniu darbuotoju iš JAV Charles Perrin.

„Finansinė ambasados parama mums leidžia parengti išties labai profesionalią ir patrauklią parodą, nes galime įsigyti vertingų eksponatų, galime pasamdyti labai profesionalius dizainerius, tinkamai pasirūpinti parodos viešinimu ir pan. Manau, kad naujoji paroda tikrai sulauks didelio dėmesio ir atskleis dar nepakankamai gerai žinomą prezidento V. Adamkaus pusę", – įsitikinęs A. Antanaitis.

Siekiant įprasminti gamtai draugiškus aplinkosauginius sprendimus ir paskatinti išsamesnius tyrimus, kartu nuspręsta įsteigti ir kasmet skirti vardinę prezidento V. Adamkaus premiją. Premija bus teikiama už visuomenės dėmesio ir pagarbos vertus pasiekimus ir pastangas apsaugoti ir atstatyti gamtinę aplinką Lietuvoje bei Baltijos šalių ir Rytų Europos kaimynystėje ir užtikrinti išteklių tvarumą. Premijos atsiradimą inicijavo Amerikoje esantis Danos Gedvilienės fondas. Daugiau informacijos apie šią premiją iniciatoriai paskelbs lapkričio 18 dieną. „Draugas" dar rašys ir apie pačią naująją parodą, ir apie šią premiją.

The Administrator of the
United States Environmental Protection Agency
To all who shall see these Presents, Greetings:

Know Ye, That, reposing special trust and confidence in the wisdom, uprightness, and learning of Valdas Adamkus I do appoint him, Deputy Regional Administrator, Region 5 ; and do authorize and empower him to execute and fulfill the duties of that Office according to the Constitution and the laws of the said United States and to have and to hold the said Office, with all the powers, privileges, and emoluments to the same of right appertaining unto him, the said

Valdas Adamkus

during the pleasure of the Administrator.

In testimony whereof, I have caused these letters to be made Patent and the seal of the Environmental Protection Agency to be hereunto affixed.

Done at the City of Washington this 26th day of November in the year of our Lord one thousand nine hundred and seventy three, and of the Independence of the United States of America the one hundred and ninety seven.

Viena iš muziejaus salių. Muziejaus archyvo nuotraukos

Aparatas, blokuojantis tarnybinius kagėbistų pokalbius. Alina Simone / The World nuotr.

COVID-19 sužlugdė unikalų muziejų

Kas būtų pagalvojęs, kad išeivio grandiozinis planas šalyje, kurioje viskas įmanoma, gali taip greitai sprogti tarsi muilo burbulas. Tris dešimtmečius Julius Urbaitis rinko KGB menančius eksponatus, kurie viešai prabilo jo įkurtame muziejuje Manhattane. Daugeliui lietuvių šie inicialai vis dar sukelia siaubingus prisiminimus. KGB (Комитет Государственной Безопасности, lietuviškai – Valstybės saugumo komitetas) – tai Tarybų Sąjungos specialioji tarnyba, įkurta 1954 m. kovo 13 d. dekretu ir perėmusi atitinkamas Vidaus reikalų ministerijos tarnybas. Muziejus, įkurtas madingame Chelsea kvartale, iškart patraukė smalsuolių dėmesį. Žmonės iš viso pasaulio atvažiuodavo pasistebėti Šaltojo karo relikvijomis, tarp kurių buvo ir ginklas, užmaskuotas lūpų dažų dėžutėje, skėtis su paslėpta nuodų adata bei brozinė stalinė lempa iš Josifo Stalino vilos.

Garsusis skėtis, suvaidinęs lemiamą vaidmenį bulgarų disidento Georgi Makarov likime – rašytojas buvo nužudytas vidury šviesios dienos ant tilto Londone.
Alina Simone / The World nuotr.

57-erių metų kolekcininkas iš Lietuvos užpildė visą sandėlio New Yorko Chelsea kvartale erdvę. Čia galima suskaičiuoti daugiau nei 3 500 eksponatų, bylojančių apie KGB, Tarybų Sąjungos žvalgybos agentūros ir slaptosios policijos veiklą. „Mudu su dukra investavome daug darbo, energijos, širdies daugelį metų rinkdami artefaktus, – sakė Julius Urbaitis. – Dabar mūsų svajonė žlugo!"

Praeitą antradienį, spalio 27 dieną, žiniasklaidai buvo pranešta, kad KGB Šnipinėjimo muziejus (angliškai – *KGB Espionage Museum*), atvėręs savo duris mažiau nei prieš dvejus metus, uždaromas visam laikui. Varžytynėse bus parduodamas beveik visas rinkinys, laikomas didžiausiu tokio pobūdžio pasaulyje. Šį sprendimą padiktavo globalinė pandemija. Muziejus nedirba nuo kovo mėnesio. „Tai buvo sunkus sprendimas", – pripažino jo įkūrėjas.

Julius Urbaitis muziejų, kuris buvo ne pelno siekianti įstaiga, užpildė savo asmeninės kolekcijos daiktais, tarp kurių buvo ir Vokietijos fiurerio Adolfo Hitlerio naudojami klausymosi prietaisai. Įvairūs artefaktai buvo įsigyjami specialiai muziejui. Savo dukterį, 30-metę Agnę, Julius Urbaitis pasamdė muziejaus kuratore. Tačiau Urbaičiai tvirtina, jog jie nėra muziejaus savininkai. Tikrieji šeimininkai nusprendė likti nežinomi.

Ir smalsiems, ir nevengiantiems aštrių pojūčių

Muziejuje buvo interaktyvių eksponatų, tokių kaip tardymo kėdės bei atkurta karininko darbo erdvė. Buvo ir originalios KGB kalėjimo durys. Dauguma eksponatų atskleisdavo, kaip sovietų žvalgybos agentai vykdė stebėjimą – įrašymo prietaisai būdavo įmontuoti į žiedus, rankogalių sąsagas, indus, o filmavimo kameros slepiamos net diržų sagtyse.

Julius Urbaitis sakė iš pradžių baiminęsis, kad lankytojai gali nesuprasti ir nepriimti tokios ekspozicijos. Jis pats muziejaus misiją suprato kaip edukacinę: tai galimybė atskleisti Šaltojo karo epochos istoriją ir KGB technologiją. „Nuo pirmosios muziejaus veiklos dienos kabėjo iškaba, primenanti lankytojams, kad ši įstaiga yra apolitiška", – sakė Urbaitis. Jam nereikėjo jaudintis – nuolat atsirasdavo lankytojų, kurie nė nemirktelėję sumokėdavo 25 dolerių įėjimo mokestį. Ir nors apie lietuvio įkurtą unikalų muziejų rašė pagrindiniai JAV laikraščiai ir žurnalai („The New York Times", „The Wall Street Journal", „Forbes", „The New York Post", „The Economist", „The Guardian"), jis taip ir nesulaukė tokio pripažinimo, kaip kiti Manhattano muziejai.

Netikėtai atsiskleidė ir nemalonus konkurencijos puslapis. Pasirodo, sostinėje Washingtone veikiantis tarptautinis šnipų muziejus dar 2019 m. sausio mėn. buvo padavęs New Yorko panašaus profilio muziejų į teismą, kad šis naudojo panašią spalvų schemą, „org" galūnę savo elektroninio pašto adrese ir kitų dalykų. Ieškinys buvo išspręstas 2019 m. kovo mėnesį, tačiau kokiomis sąlygomis – neatskleista.

Eksponatai pasklis po pasaulį

2021 m. vasario mėnesį Beverly Hills, CA bus likviduojamas muziejaus turtas. „Julien's Auctions" varžytinių namų vykdomasis direktorius Martin Nolan žiniasklaidai patvirtino, jog pardavimui ruošiama daugiau nei 300 objektų iš muziejaus fondų, o jų pardavimo kaina gali siekti nuo kelių šimtų iki 12 000 dolerių. Didelio susidomėjimo gali sulaukti sovietinis kodų šifravimo aparatas „Fialka", pajėgus pagaminti apie 590 kvadrilijonų galimų derinių. Taip pat parduodama moteriška rankinė su paslėpta kamera, „Užkrėstos zonos" geležinkelio iškaba, naudojama radioaktyviems rajonams atpažinti, bei plie-

Prie muziejaus įėjimo New Yorke lankytojus pasitikdavo Julius Urbaitis ir jo dukra Agnė.

Knygoje paslėptas spyruoklinis prisukamas F-21 fotoaparatas kagėbistų buvo dažnai naudotas.

Žiede paslėptas fotoaparatas, galintis iškart įamžinti penkis kadrus.

KGB agento maskavimo rinkinys. Alina Simone / The World nuotr.

ninės KGB kalėjimo durys. „Julien's Auctions" atstovas Nolan sakė tikintis, kad šios varžytynės patrauks tiek sovietine istorija besidominčius rusus, tiek ir James Bond gerbėjus. „Šiuo metu dėmesio ir žavėjimosi šnipinėjimo priemonėms netrūksta, – sakė jis. – Ypač kai kalbama apie Rusijos kišimąsi į rinkimus."

Vis dėlto Julius Urbaitis mano, kad *KGB Espionage Museum* New Yorke fondo eksponatai atsidurs gerose rankose – „atiteks pasaulio muziejams ar atsidurs rimtų, autoritetingų ir turtingų kolekcininkų rankose".

Jums „smaugiamų" ar „ašaringų" dujų?

Kūrybiškai nusiteikę žmonės niekada nesnaudžia. Dar 2014 metais Julius Urbaitis įkūrė savo pirmąjį KGB muziejų – „Atominį bunkerį". Tam muziejui jis dabar skirs savo pagrindinį dėmesį. Kaune, Raudondvario plente įkurtas „Atominis bunkeris" – tikras lobis visiems, besidomintiems Pirmojo, Antrojo pasaulinių karų, tarpukario bei Šaltojo karo ir dabartinių laikų kariniais eksponatais. KGB agentų naudoti slapti įrašymo, fotografavimo prietaisai ir net žudymo įrankiai, dujokaukės, kurias naudojo ir tebenaudoja lietuviai bei kitų tautų kariai – visa tai galima rasti 6 m gylyje po žeme esančiame objekte, kuris įkurtas tikroje sovietmečio civilinės saugos slėptuvėje.

Tarp daugiau nei 1 500 akį traukiančių daiktų – ir didžiausia Baltijos šalyse dujokaukių bei uždaro ciklo kvėpavimo aparatų kolekcija. Čia galima rasti ir itin retų dujokaukių, „medžiojamų" viso pasaulio kolekcininkų. Kauniečio sukauptais „lobiais" domisi ir pasaulinio greitojo maisto restoranų „McDonald's" bendraturtis, ir privačias kolekcijas kaupiantys rusų turtuoliai. Nors už kai kuriuos daiktus Juliui Urbaičiui siūlomi didžiuliai pinigai, jis nepasiduoda įkalbinėjimams. „Apskritai man svarbiausia ne kiekis, o kokybė. Jau praėjo laikas, kai pirkau viską, ką rasdavau – tada norėjosi turėti nors po vieną eksponatą. Dabar ieškau retų, unikalių dalykų. Mano, kaip ir kitų kolekcininkų, didžiausia svajonė – turėti retų eksponatų po du. Tuomet vienas liktų muziejuje, o kitą galėčiau pelningai parduoti", – yra sakęs „Atominio bunkerio" šeimininkas. Jis neslepia, kad dabar rasti retų egzempliorių nelengva, kadangi dauguma „perliukų" jau nugulę privačiose kolekcijose. Net jei kažkas parduodama, dažniausiai prašoma kosminė suma. Nepaisant to, „Atominiame bunkeryje" esanti dujokaukių kolekcija nuolat pasipildo naujais eksponatais. Šiuo metu bunkeryje sukaupta apie 600 dujokaukių. Tarp jų yra skirtų ne tik suaugusiems, bet ir vaikams, ir net žirgams. Pasak bunkerio šeimininko, šie gyvūnai karuose buvo ypač svarbūs – būtent jie gabendavo sunkius nešulius: „Jei žūdavo žirgas, tai daryti tekdavo pačiam kariui. Tad apsaugoti žirgus labai stengtasi."

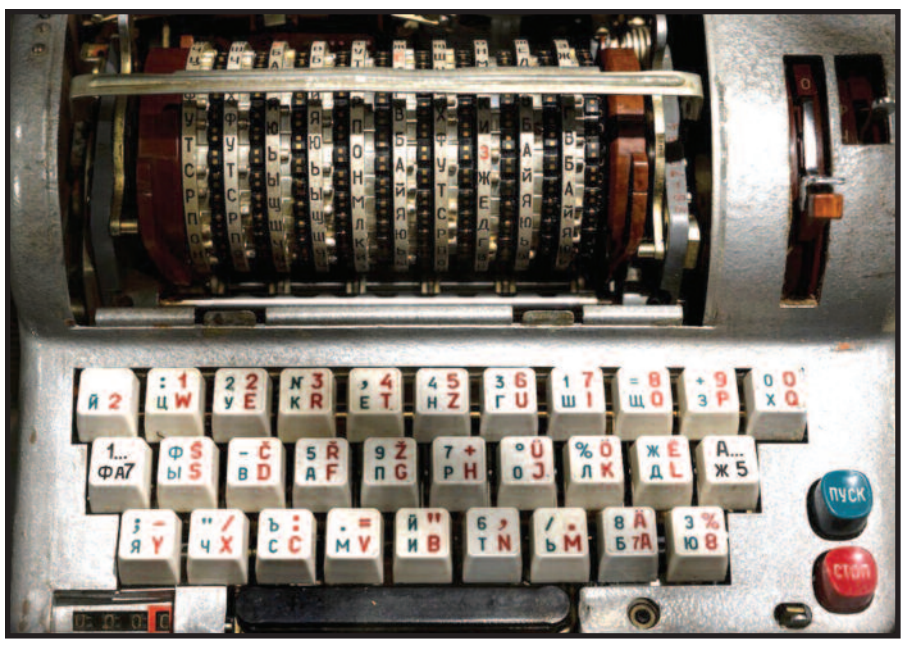

Prognozuojama, jog varžytinėse šis „Fialka" dekodavimo aparatas bus parduotas už 12,000 dolerių. Karsten Moran / NY Times nuotrauka

Istorijos mėgėjai tikrai susidomės unikalia nuotrauka, kurioje įamžintas pirmosios Lietuvos kariuomenės cheminis būrys – ne tik dujokaukėmis, bet ir kibirais „apsiginklavę" lietuviai. Dar vienas retas eksponatas – maždaug 1937 m. prof. Jono Šimkaus sudaryta svarbiausių karo dujų lentelė. Joje to meto kalba aprašytas dujų poveikis, nurodyta, kurios dujos „ašaringos", kurios – „smaugiamosios"... „Jeigu turite piktą uošvienę ar kitą asmenį, galite pasirinkti vieną iš 25 priemonių, kaip rasti bendrą kalbą...", – šmaikštavo Julius Urbaitis.

Pagal pranešimus žiniasklaidai ir JAV bei Lietuvos internetinius šaltinius parengė **Raimundas Marius Lapas**

Rožinis už policininkus

Meldėmės už policininkus Evergeen Parke. Audronės Kižytės nuotr.

Šeštadienį, spalio 31 d., prie Evergreen Park priemiesčio policijos nuovados susirinko grupė žmonių sukalbėti rožinį už Amerikos policininkus. Akciją organizavo Barbara Lascola, tarp dalyvių buvo ir lietuvių. Tokių rožinio kalbėjimo sueigų (rosary rallies) šią vasarą Amerikoje buvo trys tūkstančiai. Jų iniciatorė ir rengėja – American Society for the Defense of Tradition, Family, Property (organizacija sutrumpintai vadinama TFP). Rožinio sueigos buvo kaip atsvara šią vasarą Amerikoje vykusiems protestams, kurie kai kur virto riaušėmis ir grėsme policijų nuovadoms. TFP tokiu būdu, t.y., maldomis, palaikė Amerikos policininkus. Organizacijos vicepirmininkas John Horvat II pareiškė, kad policininkai jautėsi prislėgti ir patyrė spaudimą. Jie teigiamai įvertino rožinio sueigų dalyvių parodytą palaikymą.

V. Landsbergis su TFP delegacijos nariais, atvykusiais į Lietuvą įteikti 5,2 milijonus parašų žmonių, palaikančių Lietuvos nepriklausomybę. www.tfp.org nuotraukos

TFP turi ypatingą ryšį su Lietuva. 1990 m. kovo mėn. 11 d. Lietuvai paskelbus Nepriklausomybės atkūrimą, Lietuvos valdžia siekė tarptautinio pripažinimo. TFP draugijos padalinys Brazilijoje (įkūrėjo Plinio Corrźa de Oliveira iniciatyva) suorganizavo peticiją už Lietuvos nepriklausomybę. Buvo surinkta per 5 milijonus parašų! Parašai buvo renkami 20-tyje valstybių penkiuose kontinentuose. 1990 m. gruodžio mėn. visų parašų mikrofilmai buvo įteikti Kremliui. Draugijos nariai tuo pačiu nuvyko į Vilnių, kur parašų mikrofilmai buvo įteikti profesoriui Vytautui Landsbergiui.

Draugijos nariai tuomet aplankė ir Kauno arkivyskupą kardinolą Vincentą Sladkevičių. Parašų peticija 1993 m. pateko į „Guiness Book of Records" kaip pasaulyje didžiausia patvirtina peticija.

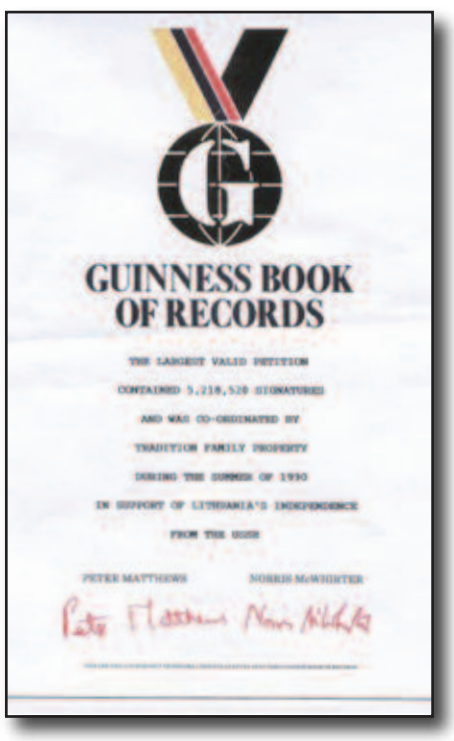

Didžiausia pasaulyje peticija su 5.218.520 parašų. Ją galima pamatyti „The Guiness Book of Records" knygoje, 1993 m. laidoje, 180 psl.

Parengta naudojantis internetiniais tinklalapiaiswww.lifesitenews.com ir www.tfp.org

LIETUVA IR PASAULIS

Parengė Vitalius Zaikauskas

Baltarusija pradėjo elektros gamybą Astravo AE

Vilnius (BNS) – Baltarusija lapkričio 3 dieną pradėjo elektros gamybą Astravo atominėje elektrinėje, o Lietuva nustatė nulinį pralaidumą komerciniam elektros srautui iš Baltarusijos.

Baltarusijos energetikos ministerija pranešė, kad Astravo atominės elektrinės pirmasis reaktorius prijungtas prie Baltarusijos energetikos sistemos.

„12 val. 3 min. (11 val. 3 min. Lietuvos laiku) Baltarusijos AE pirmojo bloko turbinos generatorius prijungtas prie šalies bendros energetikos sistemos", – teigiama ministerijos pranešime.

Lietuvos elektros perdavimo sistemos operatorius „Litgrid" pranešė sistemos valdymo centre 11.06 val. užfiksavęs duomenis, rodančius elektros gamybą Astravo AE

„Litgrid" nuo 11.38 val. nustatė nulinį MW pralaidumą komerciniam elektros srautui iš Baltarusijos", – rašoma pranešime.

Nuo šiol elektros rinkos dalyviai negalės vykdyti komercinių elektros mainų tarp Baltarusijos ir Lietuvos.

Lietuva visiškai blokuoja elektros patekimą į šalies rinką per Lietuvos-Baltarusijos linijas ir užkerta galimybes AE poreikiams naudoti Lietuvos tinklus.

„Šios nacionalinės priemonės užtikrina, kad Astravo AE elektra nebūtų prekiaujama mūsų rinkoje, tačiau ne mažiau svarbūs ir regioniniu lygiu pasiekti sprendimai, kad Astravo AE elektra nepatektų į Baltijos šalių elektros rinką, o ES privalo užtikrinti kritiškai svarbų vaidmenį branduolinės saugos klausimais", – teigė energetikos ministras Ž. Vaičiūnas.

„Litgrid" Sistemos valdymo departamento direktorius Giedrius Radvila sako, jog „Litgrid" Baltarusijai neteiks ir avarinio galios rezervo, kuris palaikomas Kruonio hidroakumuliacinėje elektrinėje, be to, šiuo metu nėra ir veikiančios automatikos, kuri galėtų aktyvuoti šios elektrinės agregatus dėl Astravo AE atsijungimo perkrovoms tinkluose.

„Toliau stebime situaciją ir esame pasiruošę imtis būtinų veiksmų Lietuvos elektros sistemos patikimumui užtikrinti", – teigė G. Radvila.

Liepą „Litgrid" informavo kitų BRELL sutarties šalių, tarp jų ir Baltarusijos, operatorius dėl išėjimo iš normatyvinio avarinio rezervo susitarimo. Lietuva savo reikmėms rezervais apsirūpina Kruonio pajėgumais, taip pat per jungtis su Lenkija ir Švedija bei naudodama balansavimo pajėgumus Baltijos šalių rinkoje.

„Litgrid" analitikų skaičiavimais, elektros importas iš Baltarusijos pirmąjį pusmetį siekė 0,3 TWh, arba apie 5 proc. visos importuotos elektros. Daugiausia elektros į Lietuvą importuojama iš Švedijos – pirmąjį pusmetį importas siekė 45 proc.

Fiziškai Lietuvos, Latvijos ir Estijos elektros sistemos bus atskirtos nuo Baltarusijos ir Rusijos 2025 metais, sinchronizavus tinklus su Vakarų Europa.

Į pratybas atvyko NATO vadavietės Brunsume vadas

Vilnius (BNS) – Į Lietuvoje vykstančias NATO greitojo reagavimo pajėgų pratybas atvyko Jungtinės sąjungininkų vadavietės Brunsume vadas generolas Jorg Vollmer.

Švenčionių rajone, Pabradės poligone, jis stebi pratybas „Brilliant Jump 2020" („Nuostabusis šuolis 2020").

Pabradės poligone prasidėjo karinės pratybos „Brilliant Jump 2020". AINA nuotr.

Stebėjime dalyvauja Lietuvos kariuomenės vadas generolas leitenantas Valdemaras Rupšys ir NATO greitojo reagavimo pajėgų budinčios brigados vadas brigados generolas Dariusz Lewandowski.

Lietuvoje vykstančiose vienose didžiausių šiais metais regione NATO pratybose vertinamas itin aukštos parengties jungtinės NATO greitojo reagavimo pajėgų grupės pasirengimas vykdyti keliamas užduotis.

Pratybose dalyvauja Lenkijos, Ispanijos ir Čekijos kariniai vienetai – per 2500 karių ir apie 650 įvairių transporto priemonių. Jie treniruojasi vykdyti greitą padalinių perdislokavimą.

Pasak Lietuvos kariuomenės vado, pasibaigus tarptautinėms pratyboms, dalis NATO technikos ir karių grįš į nuolatines dislokacijos vietas, o kita dalis prisidės prie kasmetinių nacionalinių Lietuvos kariuomenės lauko pratybų „Geležinis Vilkas". Šioms pasibaigus, pajėgumai išvyks iš Lietuvos.

Apie šias sąjungininkų pratybas dar rugsėjo pradžioje informuotas Baltarusijos gynybos atašė ir Baltarusijos gynybos ministerija, informaciją išplatinta Europos saugumo ir bendradarbiavimo organizacija (ESBO) kanalais.

NATO itin aukštos parengties jungtinės budinčių pajėgų pagrindą šiemet sudaro 21-oji Lenkijos „Podolės" šaulių brigada, kurią remia Lenkijos 12-oji mechanizuotoji divizija, 3-ias transporto aviacijos sparnas, taip pat priskirti vienetai iš Bulgarijos, Čekijos, Vengrijos, Italijos, Lietuvos, Latvijos, Portugalijos, Rumunijos, Ispanijos, Slovakijos, Turkijos ir Jungtinės Karalystės.

Apklausa: lietuvių simpatijos – J. Biden pusėje

Vilnius (BNS) – Jungtinių Valstijų prezidento rinkimuose daugiau lietuvių norėtų demokrato Joe Biden pergalės, rodo atlikta apklausa.

Tyrimo metu tūkstančio gyventojų buvo klausiama, kuris iš kandidatų būtų geriau Lietuvai. 32,5 proc. apklaustųjų pasirinko J. Biden, o 18,1 proc. – antrosios kadencijos siekiantį respublikoną Donald Trump. Beveik pusė apklaustųjų neturėjo nuomonės.

Ši rinkimų kampanija JAV – brangiausia istorijoje

Washingtonas (ELTA) – Rinkimai Jungtinėse Valstijose atsieina brangiai: kad užsitikrintų valdžią Baltuosiuose rūmuose ir Kongrese, šiais metais respublikonai ir demokratai į rinkimų kampaniją investavo rekordinę sumą pinigų – beveik 14 mlrd. dolerių.

Tai yra dvigubai daugiau nei 2016 metais. Kartu tai didesnė suma, nei išleista per 2012 ir 2016 metų rinkimų kampanijas kartu paėmus.

Demokratų kandidatai ir jų rėmėjai šiais metais surinko ypač daug pinigų – ir 5,5 mlrd. dolerių jau išleido. Jei priskaičiuotume lėšas, panaudotas milijardierių Michael Bloomberg ir Tom Steyers kampanijoms, suma siekia 6,9 mlrd. Respublikonai iki šiol išleido 3,9 mlrd.

Šios įspūdingos sumos, matyt, yra reikalingos. Vien tik kova dėl prezidento posto tarp Donald Trump ir jo varžovo Joe Biden, „Center for Responsive Politics" vertinimu, atsiėjo 6,6 mlrd. Šiais duomenimis, mūšis dėl vietų Senate ir Atstovų Rūmuose suris iš viso 7,25 mlrd. Taigi bendra suma – 13,85 mlrd. dolerių.

Austrijoje skelbiamas trijų dienų gedulas

Viena (ELTA) – Lapkričio 2 dieną Vienoje surengtų šaudynių aukų skaičius išaugo iki penkių.

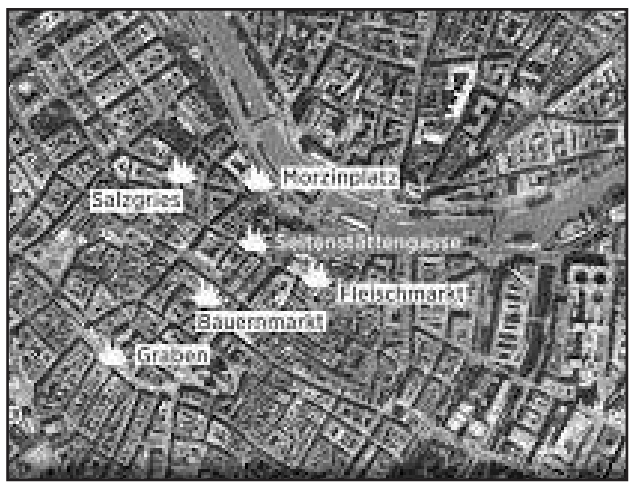

Teroristinis išpuolis surengtas šešiose Vienos centrinės dalies vietose. ZIB nuotr.

Nuo patirtų žaizdų mirė 21 metų amžiaus vyras. Keturios žudiko paleistos kulkos susmigo jaunuoliui į krūtinę.

Patikslinama, kad šiuo metu 17 sužeistųjų gydoma ligoninėse, kai kurių nukentėjusiųjų būklė yra sunki. Anksčiau Austrijos kancleris Sebastian Kurz per televiziją kreipdamasis į tautą pranešė apie keturis žuvusius žmones.

Vienoje lapkričio 2 dieną šūviai aidėjo šešiose vietose, taip pat ir prie sinagogos. Vieną iš šaulių nukovė policija, paaiškėjo, kad jis buvo teroristinės „Islamo valstybės" grupuotės šalininkas. Pasak pareigūnų, šaudynes surengė keli gerai ginkluoti vyrai.

S. Kurz ir Austrijos vidaus reikalų ministras Karl Nehammer pavadino išpuolį Vienoje teroro aktu.

Šalyje trim dienom paskelbtas nacionalinis gedulas.

Užpuolikas, kurį nušovė policija, buvo 20-ies metų amžiaus vyras. Įtariamas užpuolikas jau anksčiau buvo teistas dėl bendradarbiavimo su teroristine organizacija. Jis turėjo dvigubą pilietybę, buvo Austrijos ir Šiaurės Makedonijos pilietis, prijaučiantis ekstremistinei grupuotei „Islamo valstybė" (IS).

Pripažįstama, kad padėtis dėl COVID-19 blogėja

Washingtonas (BNS) – COVID-19 epidemija Jungtinėse Valstijose žengia į „pragaištingą fazę", todėl būtini ryžtingesni valdžios veiksmai, rašo laikraštis „The New York Times", remdamasis Baltųjų rūmų kovos su koronavirusu darbo grupės koordinatore Deborah Birx.

Laikraščio duomenimis, šį niūrų įspėjimą D. Birx išdėstė privačiame memorandume, perduotame Baltųjų rūmų administracijos pareigūnams.

„Žengiame į neramesnę ir pragaištingesnę pandemijos fazę", – cituoja „The New York Times" koordinatorės žodžius.

Remiantis „The New York Times" turima informacija, D. Birx laikosi nuomonės, kad prezidentas Donald Trump ir jo patarėjai per daug laiko švaisto pastangoms išvengti karantino paskelbimo, užuot daugiau dėmesio skyrę viruso plitimo kontrolei.

Apie šį D. Birx memorandumą anksčiau pranešė laikraštis „The Washington Post", o neįvardytas Baltųjų rūmų atstovas patvirtino dokumento autentiškumą.

D. Birx Baltųjų rūmų kovos su koronavirusu darbo grupės koordinatore buvo paskirta kovo mėnesį. Jai pavesta organizuoti šios grupės darbą, prižiūrėti JAV administracijos kovos su koronavirusu priemones ir jas koordinuoti.

Kiek anksčiau vyriausiasis šalies užkrečiamųjų ligų specialistas Anthony Fauci pareiškė, kad dėl koronaviruso plitimo Jungtinių Valstijų laukia sunki žiema.

Europos laukia dar ne viena pandemijos banga

Paryžius (ELTA) – Europa, pasak Prancūzijos mokslų tarybos, turi būti pasiruošusi dar ne vienai koronaviruso infekcijų bangai. Prancūzijos vyriausybės patarėjų institucija prognozuoja „kelias viena po kitos" seksiančias bangas žiemą ir pavasarį. „Mūsų laukia daug labai sunkios situacijos mėnesių", – įspėjo mokslininkai, patarinėjantys prezidento Emmanuel Macron vyriausybei ir rekomendavę įvesti šalyje naują karantiną.

Nepaisant iki šiol paskelbtų priemonių, veikiausiai nepavyks užkirsti kelio naujoms infekcijos bangoms, teigia Mokslo taryba. Tam esą neturės įtakos nei orai, nei testavimo strategija ar infekcijų grandinės atsekamumas. Todėl, kol nėra vakcinos ir medikamentų, būtina ruoštis „viena po kitos seksiančių bangų" suvaldymui.

E. Macron praėjusią savaitę paskelbė naują karantiną, kuris galios iki gruodžio 1 dienos. Nuo lapkričio 6 dienos viešasis gyvenimas Prancūzijoje vėl apribotas iki minimumo. Uždaryti restoranai, barai ir daug parduotuvių. Tačiau mokyklos ir darželiai dirba. Smarkiai suvaržytas ir gyventojų judėjimas.

PATIRTYS

Ką daryti darbe, kai nėra ką daryti?

Patariame, kaip naudingai praleisti šį laiką

Būna situacijų, kai visos įmonės procesai yra užstrigę ir užduotys, kurias turėtumėt atlikti, Jūsų taip ir nepasiekia. O gal Jūsų vadovas visiškai nesirūpina, ar Jūs turite ką veikti.

Ką veikti darbe, kai nėra ką daryti:

Susitvarkyti darbo vietą

Greičiausiai būnate per daug užsiėmęs, kad nusivalytumėte dulkes ir susitvarkytumėte savo darbo stalą. Bet tai gali būti puiki veikla, kai neturite ką veikti darbe.

Nuvalykite visus paviršius taip pat ir kompiuterį, sudėliokite įvairius popierius ar dokumentus į jiems skirtas vietas. Galbūt net sugalvosite naujų būdų, kaip Jūsų darbo vietą paversti dar jaukesne.

Pagaliau atlikti užduotis, kurias atidėliojote

Greičiausiai daug dirbate ir turite pasilikę tam tikras užduotis, kurių dar nespėjote atlikti. Vis atidėliodavote, sakydavote, kad pabaigsite vėliau, bet laiko toms užduotims taip ir neatrasdavote. Gal dabar puikus metas jas užbaigti?

Prisiminti seniai apleistus projektus ir susiplanuoti ateities darbus

Tikriausiai turite užsirašę pilną idėjų, kurios taip ir nebuvo įgyvendintos. Galbūt tai seniai pamiršti projektai, kurių taip ir nepristatėte savo vadovui. Dabar turite laiko ne tik išplėtoti šiuos projektus, bet ir sugalvoti naujų idėjų. Galbūt sugalvojote būdą, kaip sustiprinti darbuotojų motyvaciją ar norite įvesti naujas tradicijas darbe. Visas šias idėjas susirašykite ir susidėliokite veiksmų planą, paruoškite prezentaciją, pasitarkite su vadovu, padarykite susitikimą su visais darbuotojais ir pristatykite savo idėjas.

Padėti savo kolegoms

Jūs neturite ką veikti, tačiau Jūsų kolegų stalas nukrautas popieriais ir darbais. Galbūt tai galimybė padėti kolegai ir sumažinti turimą darbo krūvį.

Išmokti kažką naujo

Kaip sakoma, mokomės visą gyvenimą, tad kodėl neišnaudojus to laiko produktyviai ir neišmokus naujų įgūdžių, kuriuos vėliau galėsite pritaikyti savo darbe? Visada po ranka turėkite kokią nors mokomojo stiliaus knygą, kuri galėtų praversti neturint pakankamai darbo. O jeigu yra galimybė, panaršykite internete, galbūt surasite įdomių straipsnių arba internetinių kursų, kurie taip pat pravers darbe. Taip ne tik tobulėsite, bet ir naudingai praleisite suteiktą laiką.

Išsiaiškinti, kokius privalumus suteikia įmonė ir jais pasinaudoti

Tikriausiai žinote didžiąją dalį privalumų, kuriuos Jums suteikia darbdavys, tačiau gal yra ir tokių apie kuriuos net nenutuokėte? Laikas tuo pasidomėti! Pasikalbėkite su kolegomis ar su darbdaviu ir galbūt sužinosite, jog turite galimybę apsilankyti sporto klube ar su nuolaida pavalgyti šalia esančioje kavinėje. Net nepagalvojote apie tai? Eikite išsiaiškinti ir pasinaudokite galimybėmis, kurias suteikia Jūsų įmonė.

Neturėjimas kuo užsiimti, gali būti net ir naudingas. VZ.lt nuotr.

Pasidomėti artimiausiu metu įvyksiančiais renginiais, kurie būtų susiję su Jūsų veikla

Galbūt vertėtų pasidomėti artimiausiu metu įvyksiančiais renginiais? Galbūt surasite konferenciją ar paskaitą, kuri būtų naudinga ir Jums, ir Jūsų kolegoms? Greičiausiai tai bus mokomojo pobūdžio renginiai apie Jūsų darbo sritį arba visą rinką. Kodėl gi nepasinaudojus proga ir neužsiregistravus? O šia galimybe pasidalinkite ir su savo kolegomis.

Pasidaryti 5-erių metų karjeros planą

Gal vertėtų apmąstyti savo karjeros kelią. Panagrinėkite užduotis, kurias Jums patinka atlikti. Ar tikrai dirbate tą darbą, kuris Jums labiausiai tinka? Jei nesate tikri, pabandykite atlikti penkis Jums labiausiai tinkamus ir penkis netinkamus darbus. Gal nuspręsite, jog norite keisti savo karjeros kelią, o galbūt Jūsų darbas Jums labiausiai tinka ir patinka. Pamąstykite, ką norite pasiekti ateityje ir susidėliokite ateities planą. Kur Jūs save matote po 5-erių metų?

Susikurti CV

Turėti savo CV visada pravartu. Žinoma, kai turite mylimą darbą, gyvenimo aprašymo greičiausiai gali neprireikti, tačiau jei darbo metu neturite kitų darbų, galite skirti savo laiką ir dėmesį naujo CV sukūrimui ar jo patobulinimui. Juk geriau turėti jau paruoštą ir pilnai sutvarkytą gyvenimo aprašymą, nei pulti jį daryti kai kas nors Jūsų paprašys? Galbūt sulauksite geresnio pasiūlymo iš kitos įmonės? O galbūt nuspręsite keisti savo karjeros kelią ir ieškoti naujo darbo?

Gerda Šimukauskaitė, CV-Online.lt

Kalbos galia

Retorika – mokslas apie meistrišką balso ir žodžio darną.

Viduramžiais kalbėjimo menas buvo priskiriamas „septyniems laisviesiems menams". Retorika buvo suprantama kaip siekis būti įtaigiam. Šiais laikais retorika suprantama, kaip įtikinėjimo žodžiu menas, kai kalboje argumentai sudėliojami iš anksto suplanuota dialektine tvarka.

Vakarietiškas retorikos supratimas kilo iš viešojo ir politinio gyvenimo senovės Graikijoje, kur retorika tapo svarbiu menu, kuris oratoriui padėdavo surasti auditorijos įtikinėjimo savo argumentų teisumu formas, priemones ir taktikas.

Yra išskiriamos retorikos rūšys:

1. Proginės, giriamosios, peikiamosios kalbos paremtos gerumo ir blogumo kategorijomis.

2. Politinės, įtikinėjamosios ir atkalbinėjimosi kalbos, paremtos naudingumo ir žalingumo kategorijomis.

3. Teisinė

4. Modernioji – komercinė, praktinė verslo retorika, apimanti tokias sritis kaip: elektroniniai laiškai, telefoniniai pokalbiai, verslo derybos, įvairios prezentacijos.

Bendraujant telefonu ar asmeniniame pokalbyje žodis vaidina lemiamą vaidmenį. Balsu intensyviausiai pasiekiate priešais esantį, nes balsas tiesiogiai veikia pasąmonę. Gebėjimas įtikinamai perteikti mintis teisingai parinktais žodžiais įsiskverbia į klausytojus, taip juos galite sužavėti.

Retorinius gebėjimus galima treniruoti. Kalbėjimo menas neatsiejamas nuo asmenybės ugdymo, tie, kurie tik kalba vien apie save, yra arogantiški tipai. Savimi pasitikinčioms asmenybėms nereikia statyti savęs į centrą, nes jos savaime jau būna centre.

Nesusipratimai, pyktis, klaidingi sprendimai ir nesėkmė yra loginės pasekmės, jeigu neišmoksime teisingai išsirekšti, jeigu neišmoksime puikiai kalbėti.

Ruoštis kalbai svarbu iš anksto, žinoti, kokia proga kalbėsime ir kokia auditorija klausys pranešimo.

Auditorijos identifikavimas yra labai svarbus etapas todėl reikėtų sužinoti:

1. Kokio amžiaus žmonės klausys pranešimo?
2. Kokio išsilavinimo?
3. Kokios profesijos?

Tai atrodo nereikšmingi dalykai, bet labai gali įtakoti komunikaciją. Pvz. Jei vienos srities specialistas kalbės su kitos srities specialistu, savo srities specifiniais terminais, vienas kito gali nesuprasti.

Kalbos ruošimas

Pirmiausia ruošiant kalbą reikia pasirašyti vieną žinutę, ką mes norime savo kalba pasakyti auditorijai, t.y. koks tos kalbos tikslas.

Kai nusistatome tikslą, galime dėlioti turinį. Turinys turi būti dinamiškas. Labai svarbu tinkamai pradėti ir užbaigti kalbą.

Kalbos repetavimas

Repetuoti kalbą yra geriausia prieš veidrodį, nes gali matyti, kaip atrodai, kokie tavo judesiai. Repetuodami pradėkite nuo pasisveikinimo, savęs pristatymo ir t. t.

Tokia repeticija yra situacijos simuliacija. Ir kai iš tikro reikia sakyti kalbą, organizmas jau žino, kad yra buvęs tokioje situacijoje, jau yra apie tai kalbėjęs, todėl yra lengviau pradėti kalbą ir įveikti jaudulį.

Labai svarbu nepamiršti ruošiant pranešimą, kad jūsų tikslas yra duoti naudą besiklausančiai auditorijai, nes nauda auditorijai yra atlygis pranešėjui.

Pabaigai norisi pasakyti tik tiek: jeigu nori išmokti kalbėti – kalbėk.

www.knf.vu.lt

Viešas kalbas reikia smulkiai apgalvoti ir jas parepetuoti. Delfi.lt nuotr.

Euro ir kitų valiutų santykiai (2020 metų lapkričio 4 d.)

1 USD (JAV doleris) – 0,84 €
1 AUD (Australijos doleris) – 0,61 €
1 CAD (Kanados doleris) – 0,65 €
1 GBP (Didžiosios Britanijos svaras sterlingų) – 1,10 €
1 NZD (Naujosios Zelandijos doleris) – 0,56 €

Dėl gripo kaltas bulviakasis

Reikėjo rinktis – arba derlius ir virusas, arba badas.

Ispaniškasis gripas apėmė beveik visą pasaulį.

Įsisiautėjęs koronavirusas primena vadinamąjį ispaniškąjį gripą, kurio pandemija kiek daugiau nei prieš šimtą metų išguldė dešimtis milijonų Pirmojo pasaulinio karo nualintų žmonių. Pandemija neaplenkė ir Lietuvos, tuo metu kentusios Vokietijos okupacijos jungą ir kovojusios dėl nepriklausomybės bei skaičiavusios karo aukas.

Delfi.lt pristato istoriką Gediminą Kulikauską (knygų „Apelsinų kontrabanda" ir „Lietuvos kodas" autorių), kuris savo „Facebook" paskyroje lygina pandemiją prieš šimtą metų su šiandienine. Vadinamojo ispaniškojo gripo epidemija Lietuvoje pasirodė 1918 m. liepos mėnesį.

„Pasiskaičius apie senojo gripo siautėjimus Lietuvoje 1918–1919 m. jau sunkoka žiūrėti į šių dienų situaciją 'nesugadintu žvilgsniu'. Visur beformis chaosas dėliojasi į fraktalus ir jau lyg matytas mozaikas, – rašo istorikas. – 1918 m. liepą Lietuvoje pasirodęs gripas mūsų protėviams didelio įspūdžio nepadarė – manyta, kad padės orai: 'jei ilgiau bus gražus saulėtas oras, ta liga, kuri dabar aplėkė jau visą Europą, veikiai bus pergalėta ir greitai vėl prapuls. Taigi nėra ko baimyties…'", – cituoja to meto šaltinius istorikas.

Labiau rūpintasi tautiniais bei valstybės kūrimo dalykais, o ne gripu. Tuo jaudinosi tik vis dar krašte tebešeimininkaujantys vokiečiai. Jų leidiniuose buvo raginama vengti čiaudinčių žmonių, o ir pačiam 'kosėjant arba čiaudint nusikreipti ir ranką prisidėti prie burnos'. Grįžus namo reikią maudytis, plauti rankas, skalauti burną šiltu druskingu vandeniu (galima ir keletą kartų per dieną). Dar geriau – 'su vandendario superoxydu (veikiausiai vandenilio peroksidu) arba kalium hypoermanganicum (Kalio permanganatu) ar praskiestu lysoformo skystimu (Kalio karbonato tirpalas su formaldehido priedu) (keletą lašų į stiklą vandens), kad nuplovus jau prilipusią ligą' ".

Anot istoriko, vokiečiai tvarkėsi gana efektyviai. Jie beveik pribaigė vieną nuožmiausių užkrečiamų ligų Lietuvoje – raupus, suvaldė dizenterijos ir šiltinės epidemijas (nors Vilniuje ir Vilniaus krašte spėjo numirti daugiau nei tūkstantis užsikrėtusių).

Vasaros pabaigoje gripas prislopo, bet rudenį vėl grįžo ir smogė visa jėga, ypač spalį. „Gripė dažnai lydžiama plaučių užkaitimu<...> gi paskutiniame laike daugis ir miršta", – cituoja G. Kulikauskas ano meto spaudą. Jeigu šeimoje susirgdavo vienas, netrukus susirgdavo ir visa šeima. Susirgdavo netgi tie, kurie jau buvo išgiję.

„Ypačiai pas gripės ligą nesuprantama, kodėl ta liga vienu laiku siaučia po visą pasaulį <...> liga atsiranda ne taisyklingais laikotarpiais, ja serga daug senų žmonių, ir tie, kurie sirgo vasaroj, dabar vėl susirgę. Todėl tas, kuris kartą sirgęs gripe, neprivalo manyti, jog jis daugiau nesirgs", – tokie teiginiai užfiksuoti istoriniuose šaltiniuose.

Ligoniai glaudėsi ir koridoriuose.

Kaip teigia istorikas, jei šiandien daugeliui pavojinga rodytis naktiniuose klubuose ar alaus baruose, XX šimtmečio pradžioje susibūrimų reikėjo vengti pamaldose bei turguje. Daugelį pražudė ir bulviakasis.

„Tai ne šių dienų išpaikimas, nenusikasęs, bulvėms sušalus, irgi galėjai mirti – tik nuo bado. Tad daugelį rudens ligonių pražudė bulviakasis: vos pajutę pirmą pagerėjimą lipdavo iš lovos nusikasti bulvių – peršaldavo ir 'vėl atkrisdavo į ligą', o tada neretai ir atsisveikindavo su pasauliu", – rašo G. Kulikauskas.

Blogiausia yra tai, kad vokiečiams iš Lietuvos pasitraukus lietuviška valdžia tik kūrėsi, o tuo metu kaip tik skaudžiausiai smogė pandemija. Tokiu metu nedaugeliui Lietuvoje rūpėjo pandemijos suvaldymas, o ir patys žmonės per karą buvo atbukę nuo mirčių, tad reagavo vangiai. Atranką darė kiekvieno imunitetas, kuris karo ir bado metu buvo gerokai nusilpęs. Eiliniai žmonės į ligą žiūrėjo lengvabūdiškai, – nieko man negali nutikti. 1918–1919 m. (gripo siautėjimo periodu) 25 tūkst. žmonių mirė daugiau negu gimė, bet kiek jų mirė gripu, lieka neaišku, nes tuo metu niekas nevedė statistikos. Aišku tik tai, kad epidemija Lietuvoje neabejotinai turėjo įtakos didesniam mirtingumui.

Istorikas G. Kulikauskas sako, kad didžiausias skirtumas tarp anos ir šios pandemijos yra informacinis – jeigu apie ispaniškojo gripo pandemiją laikraščiai rašydavo tik mažomis žinutėmis paskutiniuose puslapiuose, tai šiandien žmonės patiria informacijos perteklių.

Parengta pagal **delfi.lt**

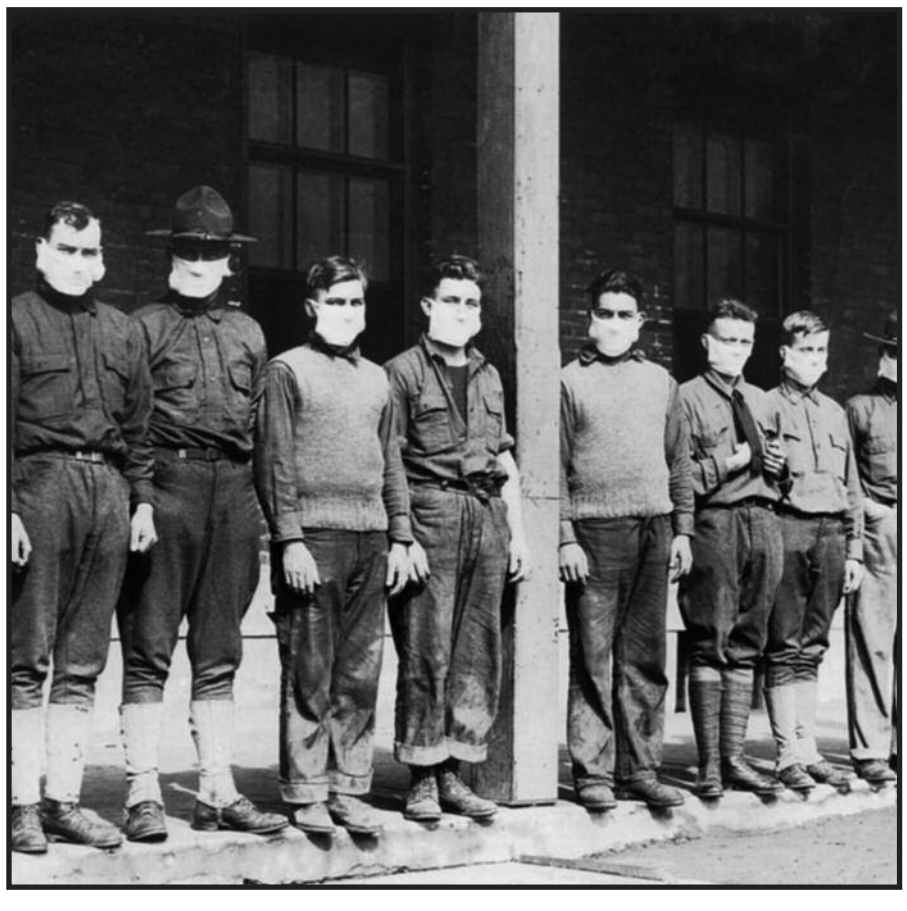

Kaukes rekomendavo dėvėti ir prieš šimtą metų. Internetinių šaltinių nuotraukos

Netekome kompozitoriaus F. Latėno

Trečiadienio naktį mirė kompozitorius Faustas Latėnas. Šią žinią „Facebook" paskyroje pranešė jo duktė Elžbieta Latėnaitė.

Anksčiau E. Latėnaitė buvo pranešusi, kad ji ir dar 7 šeimos nariai susirgo COVID-19. Tačiau kol kas neskelbiama, ar tai lėmė F. Latėno mirtį.

64-erių F. Latėnas 1990–1991 metais vadovavo Vilniaus „Lėlės" teatrui, 1995–1996 m. ėjo Lietuvos valstybinio akademinio dramos teatro direktoriaus pareigas, 2000–2005 metais vadovavo Vilniaus mažajam teatrui, kelis kartus ėjo kultūros viceministro pareigas, patarė Lietuvos Respublikos premjerams kultūros klausimais, buvo kultūros atašė Rusijoje.

F. Latėnas sukūrė muziką ne vienam garsiam lietuviškam kino filmui.

Faustas Latėnas. BNS/Scanpix nuotr.

Netikėtos žinios sukrėsti lapkričio 4-osios naktį išėjusį kompozitorių Faustą Latėną prisimena artimiausi bičiuliai.

„Tokia neteisybė, kartais net sunku kvėpuoti, – sakė LRT.lt skambučio užkluptas Vokietijoje besigydantis režisierius **Rimas Tuminas**. – Man pasidarė gėda, kad štai atvažiavau į klinikas Vokietijoje tęsti gydymą, kovoju už gyvybę, o štai šalia draugai išeina. …Kai tik išvykstu, kas nors miršta. Ir negaliu palydėti, tik kapines aplankau."

Prieš kelionę į Vokietiją F. Latėnas įteikė jam savo muzikos įrašų, siūlė juos būsimam R. Tumino spektakliui. „Klausiau iki paryčių. Gavau žvakę, degiau, kartais meldžiausi. Dabar jau tikrai aišku, kad visi išeiname, tai mūsų pabaiga. Mūsų karta, kuri šį tą darė, kai ko gal nepadarė, tačiau išeina", – kalbėjo R. Tuminas.

Bendra kūrybos erdvė, ta pačia studija su F. Latėnu dalijosi jo vienas artimiausių bičiulių kompozitorius **Audrius Balsys.** LRT.lt jis papasakojo, kad spalio 26-ąją iš Maskvos grįžusiam F. Latėnui teko karantinuotis. Tądien jiedu paskutinį kartą bendravo telefonu.

Abu turėjo vieną nebaigtą darbą. Norėdamas dėl jo pasitarti, A. Balsys spalio 28-ąją vėl paskambino draugui. F. Latėnas neatsiliepė. Neperskaitė ir per „Messenger" rašytų žinučių.

Jam įsiminė F. Latėno įspūdis, kad Maskvoje į koronaviruso pandemiją žvelgiama gana atsainiai, saugumo nesilaikoma. „Tačiau kas iš tiesų atsitiko Faustui, nežinau", – sakė A. Balsys.

Scenografas **Adomas Jacovskis** pasakojo su F. Latėnu nekalbėjęs jau porą mėnesių. Ir kai kompozitorius grįžo, jiedu nesusisiekė. „Taip ilgai nebendravome pirmą kartą", – sako A. Jacovskis.

Kartais sulaukdavęs F. Latėno žinučių iš Maskvos. Ten šis kartu su R. Tuminu išvažiavo rugsėjo pabaigoje. Per mėnesį spėjo apsilankyti Sankt Peterburge, „Baltijskij dom" teatre atsiėmė apdovanojimą. Vėl grįžo į Maskvą. Į A. Jacovskio skambutį prieš porą dienų neatsiliepė.

A. Jacovskį visada lydės šviesūs atsiminimai apie artimą bičiulį F. Latėną, kai abu dar devintojo dešimtmečio pradžioje dirbo su a. a. Eimuntu Nekrošiumi, paskiau tapo R. Tumino bendražygiais.

„Trise dirbome jau turbūt 30 metų. Nežinau, kas R. Tuminui dabar pakeis Faustą, – nėra kam pakeisti. Jie suprato vienas kitą iš pusės žodžio. Fausto muzika buvo labai svarbi spektakliuose", – sakė A. Jacovskis.

Pasaulinio garso violončelininkas, F. Latėno kūrybos interpretuotojas **Davidas Geringas** su kompozitoriumi sako susipažinęs apie 2007 metus, kaip tuomečio Vokietijos užsienio reikalų ministro Frank Walter Steinmeier kultūrinės delegacijos narys. Tada F. Latėnas parodęs muzikui savo kūrinius. „Liko fantastiški prisiminimai, – sakė D. Geringas. – Man labai trūks Fausto. Tokių žmonių yra tiesiog per maža."

„Dar labai sunku surinkti mintis, ši žinia pasklido naktį, bet iš karto jau galiu pasakyti, kad F. Latėnas yra pirmasis lietuvių kompozitorius, teatro muzikos reformatorius. Būtent su juo, su jo karta ir netgi jo asmeniu konkrečiai teatro muzika įgavo savarankiškumo. Jis įteisino iki tol laikytas kaip ir neskoningomis tokias muzikines formas, kaip humoras, banalybė arba sentimentalumas. Visa tai įgavo muzikinę išraišką, tapo labai svarbu tiek pačiam spektakliui, tiek žiūrovams, jie atpažino melodingumą, galėjo iš spektaklio eidami niūniuoti", – LRT radijui sakė muzikologė **Jūratė Katinaitė**.

„F. Latėnas sukūrė save kaip teatro žmogų su E. Nekrošiaus spektakliais, jo pirmasis įvertinimas yra už 'Kvadratą'. Mes žinome, kad paskutinis sovietmečio dešimtmetis yra ne tik Jaunimo teatro sužydėjimo laikas, bet teatras tapo kaip meka, kaip bažnyčia. Ir žmonės puldavo į tuos spektaklius. Ir didelės dalies Nekrošiaus spektaklių, ir 'Kvadrato', ir 'Dėdės Vanios', emocinį foną sukurdavo Fausto muzika.

Rimas Tuminas ir Mažasis teatras buvo jo gyvenimo dalis. 'Nusišypsok mums, Viešpatie, 'Vyšnių sodas' – šie Tumino spektakliai buvo kita F. Latėno pakopa", – pasakojo J. Katinaitė.

Kompozitoriaus laidotuvės – lapkričio 6 d. Amžino poilsio jis atguls Antakalnio kapinių Menininkų kalnelyje.

LRT.lt ir BNS inf.

„Draugo" prenumeratoriai gali skaityti „Draugą" internete be jokio papildomo mokesčio. Pageidaujantys turėtų parašyti apie tai administracijai: **administracija@draugas.org** ir gauti „log in" bei slaptažodį.

BENDRAUKIME
www.facebook.com/draugolaikrastis

CHIRURGAI

PETRAS V. KISIELIUS, MD, FACS
INKSTŲ, PŪSLĖS, PROSTATOS GYDYMAS BEI CHIRURGIJA
Center for Health
1200 S. York, Elmhurst, IL 60126
Tel. 331-221-9004

AKIŲ LIGOS

ARAS ŽLIOBA, M.D.
AKIŲ LIGOS – CHIRURGIJA
219 N. Hammes Avenue
Joliet, IL 60435
Tel. 815-741-3220

http://draugokalendorius.org

Lapkričio 15 d., sekmadienį, 12 val. p. p. Pasaulio lietuvių centre Lemonte vyks Draugo fondo posėdis. Kviečiame dalyvauti Draugo fondo narius ir visus besidominčius „Draugo" veikla.

„Draugo" laikraščio leidybos išlaidoms sumažinti aukojo:

1,000 dol. Enata Skrupskelis, Chicago, IL.

100 dol. Vacys R. Garbonkus, Longboat Key, FL; Jūratė Raulinaitis, San Francisco, CA; Albinas Markevičius, Santa Monica, CA.

50 dol. John J. Liutkus, Waterbury, CT; Laima Milaitis, Oak Lawn, IL; Gražina Vaičaitis, Palos Hills, IL; Dalia R. Šaulytė, Chicago, IL; Danutė Januta, Berkeley, CA.

Nuoširdžiai dėkojame už Jūsų dosnią paramą.

RENUARO
TRIO
Fortepijonas
Thomas Edward Zeman
Violančelė
William Cernota
Smuikas
Michelle Szamarzewska Wynton
Piano Trio in g minor, Op.15 by Bedrich Smetana
Piano Trio in B major, Op. 8 by Johannes Brahms

2020 m. lapkričio 15 d.
1 val. p.p.
Švč. Mergelės Marijos Gimimo Bažnyčia
6812 S. Washtenaw Ave.
Chicago, IL 60629
Auka bažnyčiai $20
Bilietai parduodami „Old Vilnius", „Lithuanian Plaza", Pasaulio Lietuvių Centre Lemonte, Marquette Park bažnyčioje.
Taip pat bilietus galima užsisakyti paštu, išrašant čekį Nativity BVM vardu, bažnyčios adresu.
Tel. pasiteiravimui (773) 776-4600

Įteikta Lietuvių Fondo B. Brazdžionio stipendija

Iš k.: dekanė prof. Inesa Šeškauskienė, laureatė Jurgita Balčiūnienė, LF valdybos vicepirmininkė Daiva Litvinskaitė ir Lietuvių literatūros katedros vedėja prof. Brigita Speičytė.
VU Lietuvių literatūros katedros archyvo nuotr.

Lietuvių Fondo (LF) Bernardo Brazdžionio vardinė stipendija š. m. spalio 30 d. buvo įteikta Vilniaus universiteto (VU) Filologijos fakulteto Lietuvių literatūros katedros antro kurso studentei Jurgitai Balčiūnienei, jaunajai rašytojai, paskelbusiai savo kūrybos lietuvių kultūrinėje spaudoje, taip pat pasižymėjusiai puikiais studijų rezultatais.

Vardinė B. Brazdžionio stipendija lietuvių literatūros studentui / -ei skiriama už gerus akademinius pasiekimus ir išskirtinį pasišventimą lietuvių literatūros studijoms, literatūrinę kūrybą, dalyvavimą lietuvių literatūros sklaidoje.

Šiam poeto šeimos narių įsteigtam fondui daugelį metų aukojo JAV Californijos Lietuvių Bendruomenės nariai ir pavieniai asmenys. Dėkojame mecenatams, suteikiantiems galimybę skatinti gabius ir kūrybingus lietuvių literatūros studentus.

Stipendijos įteikimas vyko Filologijos fakulteto dekanate. Stipendiją įteikė LF valdybos vicepirmininkė Daiva Litvinskaitė.

Sveikiname laureatę, linkime geriausios kūrybinės sėkmės!

LF inf.

ANDRULIS
BALTIC STYLE FARMERS CHEESE
SINCE 1939

ANDRULIS MICHIGAN FARM CHEESE
SKANIAUSIAS SURIS
Family Owned And Operated
Hand Made
NEW FLAVORS AVAILABLE – TRY THEM ALL!
PLAIN, (NO SALT ADDED), CARAWAY, GARLIC & ONION, JALEPENO, CHIVE, DILL, BASIL & HERB HORSERADISH & SMOKED, FETA
What cheese was meant to be.
ASK FOR US AT YOUR FAVORITE DELI OR VISIT US ONLINE
www.andrulischeese.com 1-877-6CHEESE

CALIFORNIA LITHUANIAN CREDIT UNION
1YR - 0.75 % APY*
2YR - 1.00 % APY*
*APY - ANNUAL PERCENTAGE YIELD
MOBILE BANKING | INTERNATIONAL WIRES
CREDIT/DEBIT CARDS | SAVINGS | CHECKING
310.828.7095 | info@clcu.org
NCUA
www.clcu.org

Advokatas
VYTENIS LIETUVNINKAS
4536 W. 63 St., Chicago, IL 60629
(Skersai gatvę nuo „Draugo")
Tel. 773-284-0100 • info@midwaylegal.com
Paslaugos: Nekilnojamas turtas • Investiciniai fondai • Testamentai ir palikimai • Verslo reikalai • Bendri teisės reikalai

Namams pirkti paskolos
duodamos mažais mėnesiniais įmokėjimais ir prieinamais nuošimčiais.
Kreipkitės į
Mutual Federal Bank,
2212 West Cermak Road.
Tel. (773) 847-7747

www.draugofondas.org

COVID-19: Lapkričio 4 d., 11 val. 30 min.

	Užsikrėtusių	Išgijusių	Mirusių
Pasaulyje	48,162,803	34,506,538	1,225,157
JAV	9,706,838	6,238,586	238,847
Lietuvoje	18,092	5,082	182

http://draugokalendorius.org